

dr inż. Anna Janusz
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
Wydział Leśny, Katedra Szczegółowej Hodowli Lasu

mgr Jolanta Pochopień
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw

FUNKCJE LASU W ŚWIETLE PREFERENCJI KONSUMENTÓW

Streszczenie: Oczekiwania opinii dotyczące lasów oraz użytkowania zasobów leśnych są różnorodne. Celem badań było rozpoznanie preferencji osób odwiedzających Leśny Kompleks Promocyjny Lasy Beskidu Sądeckiego oraz Leśny Kompleks Promocyjny Sudety Zachodnie w zakresie korzystania z zasobów leśnych. Zidentyfikowano również główne powody wizyt w środowisku leśnym i formy aktywności podejmowane przez przebywających w lesie. Rozpoznano, jakie znaczenie dla odwiedzających las mają jego funkcje (materialne i niematerialne świadczenia lasu). Z przeprowadzonych badań wynika, że odwiedzający las dostrzegają funkcje pozaprodukcyjne, przede wszystkim ekologiczne związane z dostarczaniem tlenu, ochroną zasobów wodnych i zachowaniem różnorodności biologicznej, natomiast mniejsze znaczenie dla badanych miały funkcje społeczne (rekreacja) oraz gospodarcze (produkcja surowca drzewnego).

Słowa kluczowe: zarządzanie, zasoby leśne, funkcje lasu, preferencje społeczeństwa, oczekiwania, Leśny Kompleks Promocyjny

Wstęp

Bogactwo różnorodności biologicznej, wielość wypełnianych funkcji oraz niezwykle walory powodują, że lasy należą do najcenniejszych zasobów naturalnych w Polsce. Realizują one różnorodne funkcje w sposób naturalny lub w wyniku działań gospodarki leśnej¹¹¹. W latach 90. ubiegłego wieku na właścicieli i zarządzających lasami, w tym Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL LP), nałożony został obowiązek prowadzenia trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. Konsekwencją tego jest dbałość o rozwijanie potencjału wszystkich funkcji lasu. W sytuacji rosnących i niejednokrotnie odmiennych oczekiwań różnych grup społecznych (głównie przedstawicieli przemysłu drzewnego, ekologów, turystów i rekreantów) dotyczących korzystania z zasobów leśnych, istotnym wydaje się rozpoznanie preferencji społeczeństwa w tym zakresie. Problem badawczy podjęto z myślą o zarządzających lasami po to, aby dostarczyć im wiedzy na temat motywów wizyt w lesie oraz form aktywności podejmowanych przez przebywających w środowisku leśnym. Informacje te mogą być przydatne w procesie podejmowania decyzji odnośnie do zagospodarowania lasu, a także w kontekście zapewnienia

¹¹¹ Polityka Leśna Państwa, MOŚZNiL, Warszawa 1997, s. 3.

akceptowalnego społecznie poziomu świadczeń w zakresie produkcyjnych oraz pozaprodukcyjnych funkcji lasu. Warto dodać, że realizacja funkcji pozaprodukcyjnych ogranicza przede wszystkim funkcje produkcyjne (surowcowe), a wzrastające zapotrzebowanie na ekologiczne i społeczne (pozaprodukcyjne) funkcje lasu wymaga odpowiedniego przysposobienia go do zwiększania ilości oraz polepszenia jakości dóbr¹¹². Tego typu działania generują dodatkowe koszty w jednostkach organizacyjnych PGL LP. Lasy Państwowe podejmując działania, które mają na celu wzmaganie potencjału społecznych i ekologicznych funkcji lasu, inicjują czynności zmierzające do przystosowania terenów leśnych do rekreacji, jednocześnie otaczając troską tereny szczególnie cenne pod względem przyrodniczym. Do aktywności Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe na tej płaszczyźnie należy zaliczyć: zagospodarowanie turystyczne lasów, a także podporządkowanie zasad gospodarki leśnej celom rekreacji w kompleksach leśnych, szczególnie w sąsiedztwie dużych miast, uzdrowisk oraz obszarów, przez które przebiegają szlaki turystyczne o wysokich walorach krajobrazowych i przyrodniczych. Jednakże, aby stworzyć produkt turystyczny realizujący potrzebę wypoczynku turystów w lesie, należy przede wszystkim rozpoznać i opisać wszelkie walory przyrodnicze i kulturalne obszarów leśnych, a także poznać preferencje turystów dotyczące wypoczynku i rekreacji w lasach¹¹³.

1. Cel badań

Podstawowym celem badań było pozyskanie informacji na temat preferencji społeczeństwa, w szczególności wśród osób odwiedzających Leśny Kompleks Promocyjny (LKP) Lasy Beskidu Sądeckiego i Leśny Kompleks Promocyjny Sudety Zachodnie w zakresie użytkowania i korzystania z zasobów leśnych. Uzyskana wiedza ułatwi Służbie Leśnej podejmowanie decyzji w zakresie zagospodarowania turystycznego oraz wyznaczania w środowisku leśnym miejsc do wypoczynku. Badania miały na celu rozpoznanie ogólnych preferencji społeczeństwa dotyczących korzystania z lasu, w kontekście realizowanych przez środowisko leśne różnorodnych funkcji, a w szczególności: (1) identyfikację głównych motywów wizyt w środowisku leśnym oraz ich częstotliwości; (2) rozpoznania form aktywności podejmowanej w środowisku leśnym; (3) ocenę znaczenia różnych funkcji lasu, w tym drewna jako produktu gospodarki leśnej; (4) ocenę przydatności i zasadność rozbudowy infrastruktury turystycznej w lesie. Dokonano również ewaluacji LKP Lasy Beskidu Sądeckiego oraz LKP Sudety Zachodnie pod kątem zagospodarowania i stanu lasu oraz przystosowania do rekreacji.

¹¹² T. Marszałek, *Klasyfikacja lasów państwowego gospodarstwa leśnego według rodzajów funkcji wiodących*, „Sylwan” 1993, nr 3, s. 37-44.

¹¹³ A. Mandziuk, K. Janeczko, *Turystyczne i rekreacyjne funkcje lasu w aspekcie marketingowym*, [w:] D. Anderwald, E. Janeczko, K. Janeczko, L. Chojnacka-Ożga, W. Ożga, A. Rutkiewicz, J. Skłodowski (red.), *Turystyka w lasach i na obszarach przyrodniczo cennych*, Stud. i Mat. CEPL, Rogów 2009, nr 4 (23), s. 65-71.

2. Metodyka badań

Podstawowym źródłem informacji były dane pierwotne, które pozyskano w wyniku badań terenowych. Badania przeprowadzono metodą wywiadu kwestionariuszowego, w której ankieter kontaktuje się z respondentem bezpośrednio, udziela ankietowanym instruktażu, może również uzupełniać ankietę. Narzędzie badawcze stanowił przygotowany na potrzeby badań kwestionariusz ankietowy. Ankieta składała się z dwóch części, pierwsza z nich dotyczyła kwestii ogólnych związanych z preferencjami w zakresie korzystania z lasu, natomiast druga odnosiła się bezpośrednio do kompleksu leśnego, w którym przeprowadzono badania (LKP Lasy Beskidu Sądeckiego oraz LKP Sudety Zachodnie). Ponadto zagadnienia ankiety podzielono na grupy tematyczne. Odpowiedzi na pierwszą z nich pozwoliły zbadać preferencje respondentów dotyczące korzystania z lasu. Za pomocą pytań otwartych i zamkniętych pozyskano informacje na temat motywów, dla których respondenci odwiedzają las, oraz form aktywności podejmowanych w środowisku leśnym. Kolejne zagadnienie ankiety dotyczyło znaczenia funkcji lasu, zadaniem respondentów było określenie roli, jaką surowiec drzewny odgrywa w funkcjonowaniu gospodarstwa domowego. Zapotrzebowanie ze strony badanych na elementy infrastruktury turystycznej, zostało zweryfikowane głównie za pomocą pytań zamkniętych z przygotowanymi wariantami odpowiedzi. Ankietę zamykały pytania metryczkowe, które dostarczyły wiedzy na temat: miejsca zamieszkania, wykształcenia, wieku i płci respondentów. Materiał do analizy pozyskano w okresie wiosna–lato 2008 oraz w 2011 roku. Badania marketingowe zakwalifikowano do badań rozpoznawczych, mających na celu przeanalizowanie problemu, miały one również charakter badań niewyczerpujących, ponieważ opierały się o wylosowaną z populacji generalnej próbę. Doboru próby dokonano w oparciu o dobór celowy¹¹⁴. Populację generalną stanowią osoby odwiedzające środowisko leśne oraz korzystające z zasobów leśnych, uznano, że osoby te posiadają odpowiedni zasób wiedzy oraz sprecyzowane poglądy na temat preferencji dotyczących korzystania z zasobów leśnych. Badania miały charakter ilościowy, ich głównym celem było poznanie preferencji społeczeństwa odnośnie do korzystania z zasobów leśnych.

3. Miejsce badań

Badania przeprowadzono na obszarze Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Beskidu Sądeckiego i Leśnego Kompleksu Promocyjnego Sudety Zachodnie, w scenerii leśnej, tj. na szlakach turystycznych, w miejscach biwakowania, w pobliżu schronisk turystycznych. Leśne kompleksy promocyjne to obiekty utworzone w celu promowania zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Najważniejsze zadania spełniane przez LKP, to realizacja funkcji edukacyjnych, ekologicznych i społecznych. LKP Lasy Beskidu Sądeckiego położony jest w zasięgu administracyjnym Leśnego Zakładu Doświadczalnego w Krynicy oraz Nadleśnictwa Piwniczna. Natomiast LKP Sudety Zachodnie, podobnie jak LKP Lasy Beskidu

¹¹⁴ J. Bazarnik, T. Grabiński, E. Kąciak, S. Mynarski, A. Sagan, *Badania marketingowe. Metody i oprogramowanie komputerowe*, Wyd. Fogra, Kraków 1992, s. 12-15.

Sądeckiego utworzony został w 2004 roku Zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych. Jego zasięg obejmuje teren Nadleśnictwa Szklarska Poręba oraz Nadleśnictwa Świeradów. Na jego obszarze dominują siedliska lasu mieszanego oraz lasu wyżynnego, największy udział w składzie gatunkowym ma świerk pospolity. W zasięgu LKP Lasy Beskidu Sądeckiego dominują siedliska lasu górskiego oraz lasu mieszanego górskiego, natomiast w składzie gatunkowym największy udział ma buk zwyczajny, świerk pospolity i jodła pospolita, wraz z domieszkami sosny pospolitej i modrzewia europejskiego. Położenie oraz liczne osobliwości natury przyrodniczej czynią omawiane kompleksy leśne niezwykle atrakcyjnymi pod względem turystycznym, a walory przyrodniczo-geograficzne wzniesień górskich zachęcają do podejmowania różnorodnych form rekreacji.

4. Charakterystyka respondentów

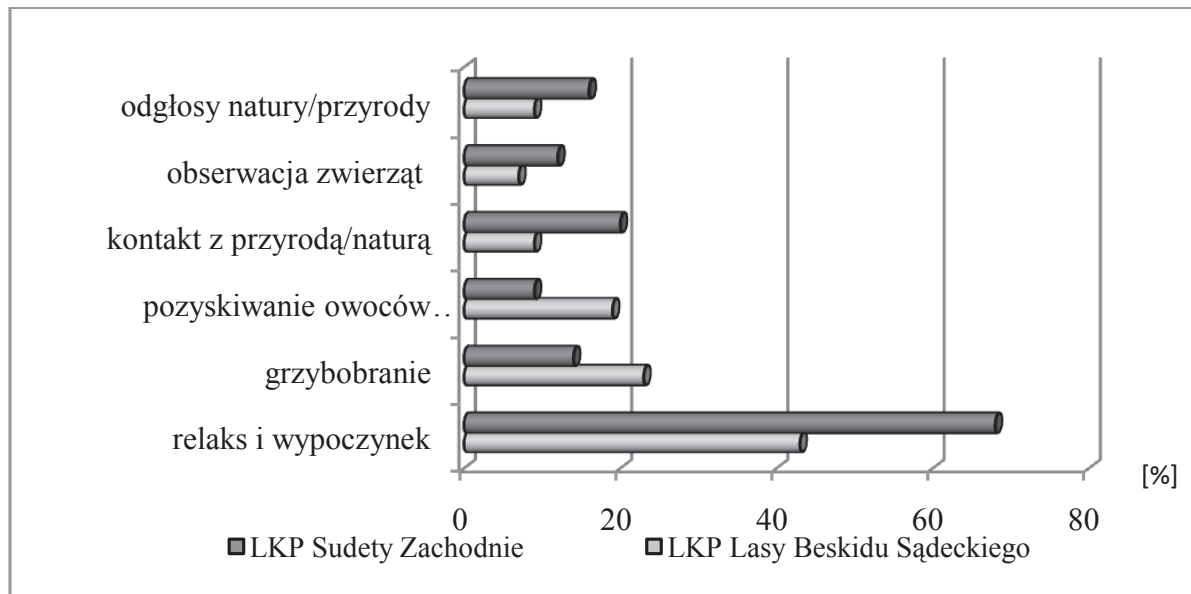
W badaniach uczestniczyło łącznie 655 osób odwiedzających środowisko leśne na obszarze Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Beskidu Sądeckiego (403 respondentów) oraz w LKP Sudety Zachodnie (252 osoby). Na Sądecczyźnie ankietowaniu poddano 210 mężczyzn (52%) oraz 193 kobiety (48%), podobnie kształtowała się struktura płciowa wśród odwiedzających Sudety Zachodnie. Na Sądecczyźnie niemal 52% badanych deklarowało, iż posiada wyższe wykształcenie, natomiast nieco mniej (43%) osób odwiedzających LKP Sudety zachodnie ukończyło studia wyższe. Najmniej spośród badanych osób posiadało podstawowe wykształcenie. Ankietowani zapytani o miejsce pochodzenia w większości wskazywali duże miasta, przy czym 45% na Sądecczyźnie oraz 51% badanych w Sudetach pochodziło z miast o ludności poniżej 100 tys. mieszkańców. Najmniej liczną grupę stanowili mieszkańcy wsi, na Sądecczyźnie 17% badanych, z kolei w Sudetach 13% respondentów. Najliczniejszą grupę wiekową stanowili respondenci w wieku pomiędzy 21. a 40. rokiem życia.

5. Wyniki badań

5.1. Powody, dla których warto odwiedzać las

Z przeprowadzonych badań wynika, że głównym powodem wizyt w środowisku leśnym wśród ankietowanych w Leśnym Kompleksie Promocyjnym Lasy Beskidu Sądeckiego oraz LKP Sudety Zachodnie była potrzeba rekreacji i wypoczynku. Motywów wizyt w lesie było bardzo wiele, najistotniejsze i najczęściej wskazywane przedstawia rysunek 1. Niemal 23% respondentów na obszarze LKP Lasy Beskidu Sądeckiego odwiedza las w celu pozyskania grzybów, z kolei w LKP Sudety Zachodnie grzybobranie stanowiło istotny powód do odwiedzenia lasu dla 14% badanych. Aby pozyskać owoce leśne, głównie borówkę czarną (potocznie nazywanej jagodą), do lasów Sądecczyzny przychodziło 19% badanych, natomiast sudeckie lasy w tym celu odwiedzało o 10% mniej osób (rys. 1). Wśród respondentów w zasięgu Sudetów Zachodnich bardzo ważnym czynnikiem skłaniającym do przebywania w lesie była potrzeba kontaktu z naturą, 20% osób udzieliło takiej odpowiedzi. Respondenci zwracali uwagę na odgłosy przyrody (16%), a także odczuwali satysfakcję w związku z możliwością obserwacji zwierząt.

Ankietowani wskazywali również na potrzebę oderwania się od problemów codzienności. Odpowiedzi na to pytanie udzieliło ok. 85% respondentów w LKP Lasy Beskidu Śląskiego oraz niemal 95% osób ankietowanych w Sudetach Zachodnich. Zaobserwowano nieznaczne różnice w zakresie czynników motywujących do odwiedzania lasu; respondenci na obszarze LKP Lasy Beskidu Śląskiego kierowali się w większym stopniu względami użytkowymi niż ankietowani w Sudetach Zachodnich.

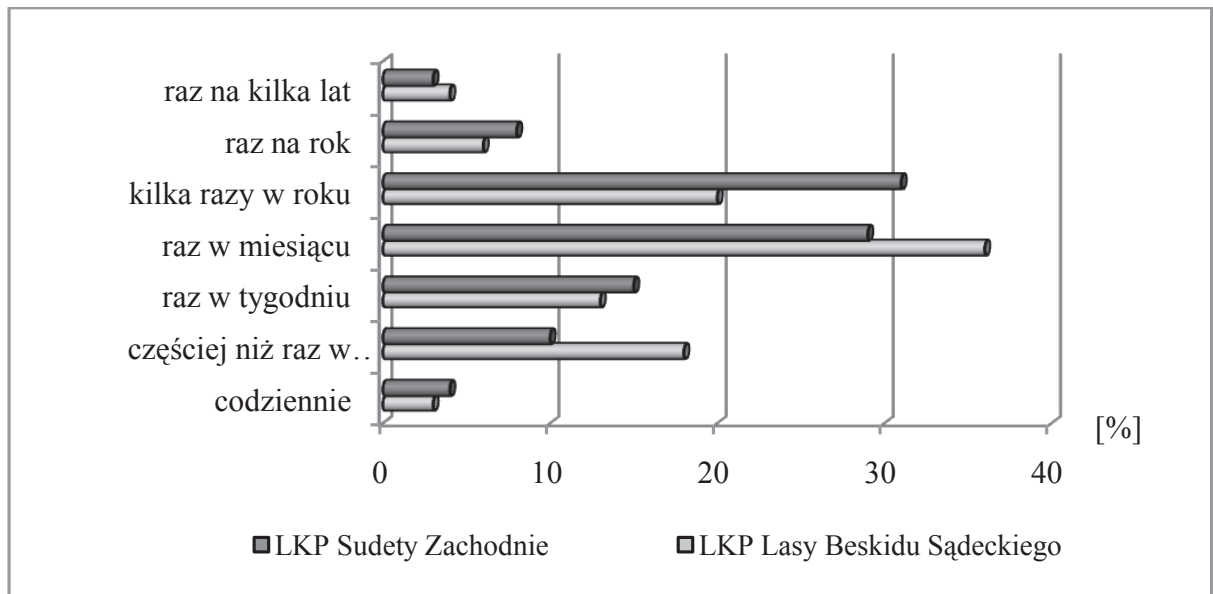

Rysunek 1. Czynniki motywujące do odwiedzania środowiska leśnego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

5.2. Częstotliwość przebywania w środowisku leśnym przez ankietowanych w zasięgu LKP Lasy Beskidu Śląskiego i LKP Sudety Zachodnie

Z przeprowadzonych badań wynika, że środowisko leśne jest chętnie i często odwiedzane, przez badanych w LKP Lasy Beskidu Śląskiego oraz LKP Sudety Zachodnie. Lasy Ślądczyczyzny 36% odwiedza las przynajmniej raz w miesiącu, 31% respondentów przebywa w lesie raz w tygodniu lub częściej, natomiast 20% deklarowało, iż odwiedza las kilka razy w roku. W Sudetach Zachodnich 15% badanych stwierdziło, że przybywa do lasu raz w tygodniu, natomiast 29% odwiedza środowisko leśne raz w miesiącu, niemal tyle samo osób – 31% przyznało, że odwiedza las kilka razy w roku. Zaledwie 3-4% korzysta z uroku lasu codziennie lub raz na kilka lat (rys. 2).

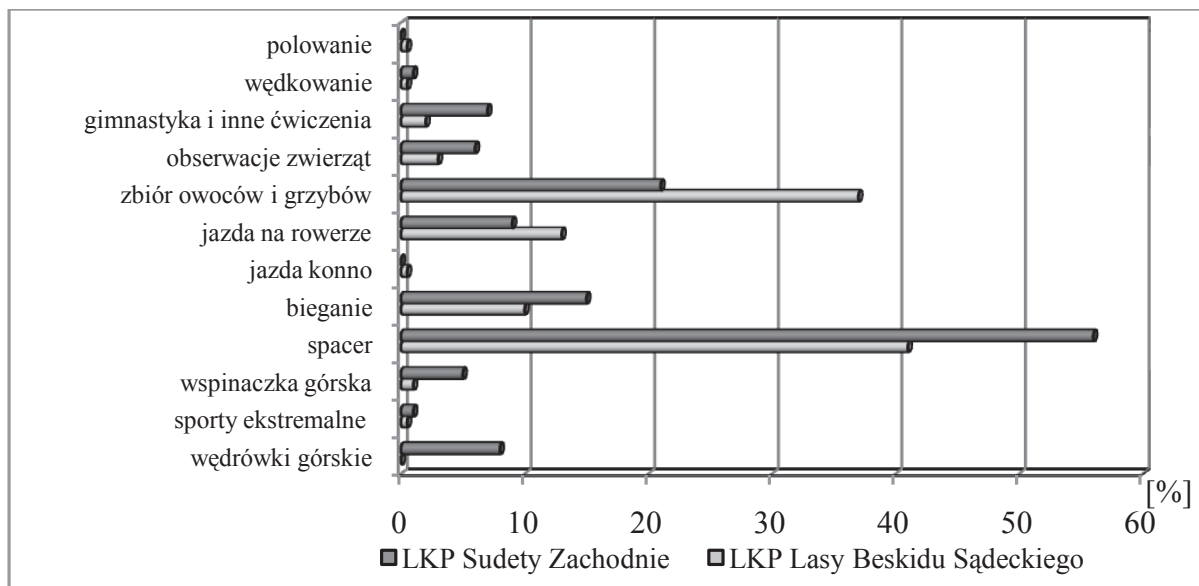

Rysunek 2. Częstotliwość, z jaką respondenci odwiedzają las

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ankietowych

5.3. Formy aktywności podejmowane przez użytkowników lasu

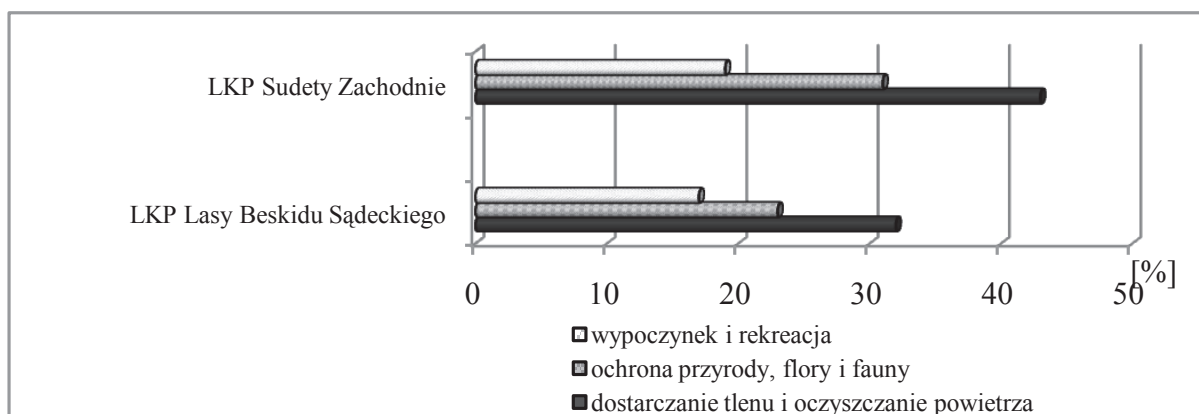
Zdecydowana większość respondentów twierdzi, że pobyt w środowisku leśnym sprzyja aktywności fizycznej oraz pozytywnie wpływa na kondycję psychofizyczną organizmu. Odwiedzający LKP Lasy Beskidu Sądeckiego podejmowali różnego rodzaju formy aktywności, począwszy od spacerów po lesie (41%), poprzez zbiór grzybów (37%), pozyskiwanie owoców leśnych, przede wszystkim jagód (21%). W Sudetach Zachodnich 56% respondentów delectowało się spacerami w lesie, 21% pozyskiwało płody runa leśnego, o 5% więcej badanych niż na Sądecczyźnie uprawiało jogging. Znacznie mniej osób podejmowało aktywność związaną z intensywnym wysiłkiem fizycznym: jazdę na rowerze, jazdę konno czy wspinaczkę górską. Nieliczni ankietowani wskazali na możliwość uprawiania sportów ekstremalnych (np. paintball), a także wędkowanie (0,5%) oraz polowanie na zwierzynę (0,5%) (rys. 3).

Rysunek 3. Formy aktywności podejmowane w środowisku leśnym

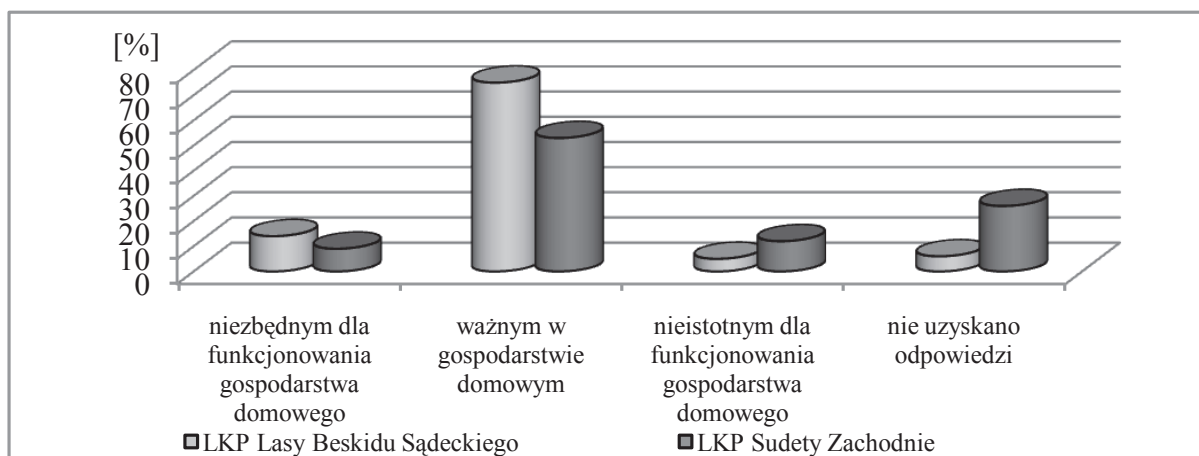
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Respondentów postawiono przed zadaniem wskazania trzech najważniejszych funkcji lasu; problem sformułowano w formie pytania otwartego po to, aby ankietowani mogli się swobodnie wypowiedzieć, jednocześnie nie sugerując się wariantami odpowiedzi wskazanymi przez badacza. Niespełna 56% respondentów w zasięgu LKP Lasy Beskidu Sądeckiego oraz 62% w Sudetach Zachodnich wskazało trzy funkcje lasu, istotne z perspektywy własnego punktu widzenia. Pozostali ankietowani wskazywali dwie lub jedną ważną w ich odczuciu funkcję lasu. Lasy realizują liczne funkcje, jednak najczęściej zarówno na Sądecczyźnie, jak i w Sudetach Zachodnich wskazywano na produkcję tlenu oraz funkcję oczyszczania powietrza atmosferycznego. Nieco mniejsze znaczenie miała funkcja ochrony przyrody w szerokim tego słowa znaczeniu. Ankietowani wskazywali na las jako źródło bioróżnorodności, ostoję dla organizmów żywych (flory i fauny). Możliwość wypoczynku i rekreacji w środowisku leśnym miała również istotne znaczenie dla respondentów (rys. 4). Kilka spośród badanych osób doceniło rolę lasu w zachowaniu zasobów wodnych. Pojawiały się również odpowiedzi nawiązujące do produkcyjnych funkcji lasu, przede wszystkim związane z dostarczaniem surowca drzewnego, a także możliwością pozyskania owoców, grzybów oraz innych płodów runa leśnego.

Rysunek 4. Najważniejsze funkcje realizowane przez las
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Chcąc zgłębić wiedzę na temat zapotrzebowania na drewno i produkty z drewna, poproszono ankietowanych, aby wypowiedzieli się na temat roli, jaką w ich gospodarstwie domowym odgrywa surowiec drzewny (respondenci mieli do wyboru trzy warianty odpowiedzi (rys. 5)). Zarówno ankietowani w LKP Lasy Beskidu Sądeckiego, jak i uczestnicy badań w Sudetach Zachodnich uważają, że drewno jest produktem, który ma istotne znaczenie w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Niemal 75% respondentów na Sądecczyźnie oraz 53% badanych w Sudetach Zachodnich uważa, że drewno jest ważnym produktem w funkcjonowaniu gospodarstwa domowego (rys. 5). Natomiast 14% badanych w LKP Lasy Beskidu Sądeckiego oraz 9% ankietowanych w Sudetach Zachodnich postrzega drewno jako produkt niezbędny w gospodarstwie domowym. Wśród ankietowanych w lasach sudeckich niemal 26% nie udzieliło odpowiedzi na pytanie dotyczące znaczenia surowca drzewnego, a na Sądecczyźnie 6%. Zaledwie 5% badanych w sądeckich lasach oraz 12% ankietowanych w Sudetach uznało drewno za surowiec nieistotny dla funkcjonowania gospodarstwa domowego. Z przeprowadzonych badań wynika, że drewno jest ważnym surowcem, na który istnieje zapotrzebowanie, ale równocześnie dla społeczeństwa bardzo duże znaczenie mają ekologiczne i społeczne funkcje lasu.

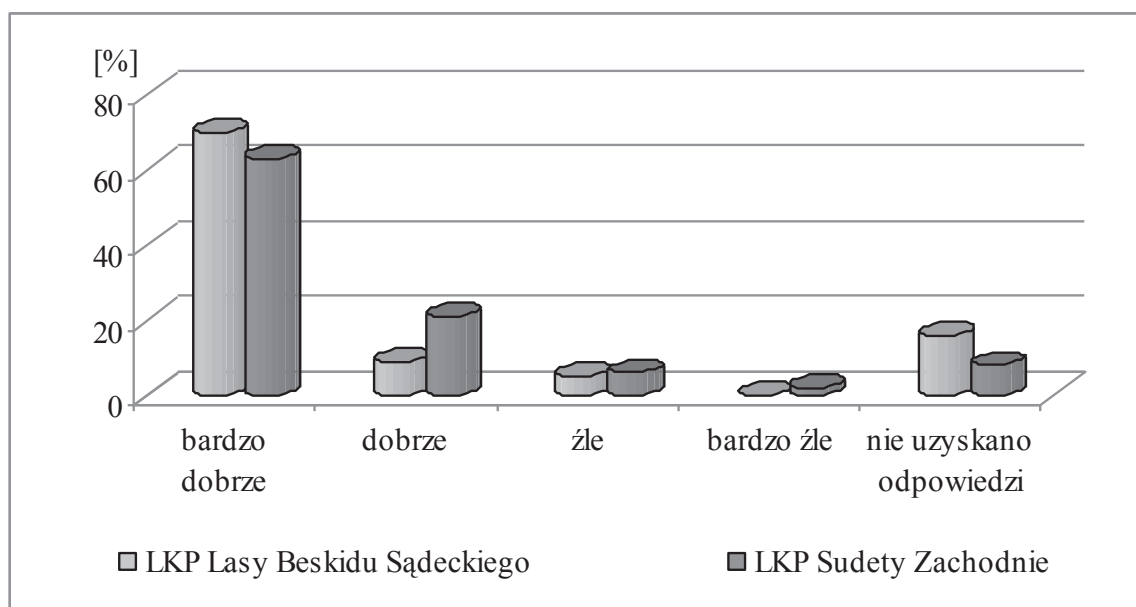

Rysunek 5. Rola drewna w funkcjonowaniu gospodarstw domowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

5.4 Ocena zagospodarowania, kondycji zdrowotnej i stanu lasu przez odwiedzających LKP Lasy Beskidu Sądeckiego oraz LKP Sudety Zachodnie

Lasy Sądecki (LKP) w opinii większości badanych 78% są odpowiednio zagospodarowane i cechują się dobrą kondycją zdrowotną. Znacznie mniej, bo 36% badanych osób stwierdziło, że sposób zagospodarowania sudeckich lasów jest odpowiedni. Wielu respondentów wyrażało swoje zaniepokojenie o stan i kondycję zdrowotną sudeckich lasów. Niemniej ankietowani mają świadomość, że aktualnie gospodarka leśna nastawiona jest przede wszystkim na zachowanie i ochronę lasów w tamtym regionie. Wśród osób niezadowolonych z prowadzonej gospodarki leśnej dominowały poglądy o nadmiernym wycinaniu drzew oraz niewłaściwie wykonywanych zabiegach w drzewostanach. Natomiast zdecydowana większość badanych zarówno na Sądecczyźnie (79%), jak i w Sudetach Zachodnich (84%) sądzi, że kompleksy leśne są dobrze lub bardzo dobrze przystosowane i zagospodarowane dla potrzeb rekreacji (rys. 6). Ankietowani wysoko ocenili poziom estetyki urządzeń, ich przydatność, a także stan techniczny. Doceniono naturalny surowiec wykorzystany do budowy urządzeń i infrastruktury turystycznej.

Rysunek 6. *Opinia na temat przystosowania kompleksu leśnego dla potrzeb rekreacji*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Podsumowanie

Z przeprowadzonych badań wynika, że niezależnie od miejsca realizacji badań podstawowym czynnikiem motywującym do odwiedzania środowiska leśnego była potrzeba wypoczynku oraz chęć zrelaksowania się. Respondenci docenili również kontakt z przyrodą, natomiast mniejsze znaczenie dla przybywających do lasu stanowiła możliwość pozyskiwania grzybów i owoców leśnych. Podobne wyniki uzyskano z badań w regionie śląskim i podlaskim, gdzie najważniejszym celem wizyt

w lesie była chęć spaceru, pozyskania owoców runa i jazda na rowerze¹¹⁵. Znając potrzeby, które motywują społeczeństwo do odwiedzania lasu, warto przygotować fragmenty drzewostanów pod kątem rekreacji i wypoczynku, np. utworzyć ścieżki spacerowe, a także zadbać o udogodnienia dla osób starszych oraz niepełnosprawnych.

Z badań w LKP Lasy Beskidu Sądeckiego wynika, że ponad 35% badanych przebywa w lesie raz w miesiącu, natomiast 31% odwiedza las raz w tygodniu lub częściej. Niemal 1/5 badanych przebywa w lesie kilka razy w roku. Uzyskanych na Sądecczyźnie wyników badań nie można porównywać z uzyskanymi przez Pracownię Badań Społecznych w Sopocie (PBS), zgodnie z którymi przeciętny Polak odwiedza las rzadziej, okazjonalnie, kilka i lub kilkanaście razy w ciągu roku¹¹⁶ (PBS Sopot 2004). Natomiast wyniki uzyskane w LKP Sudety Zachodnie są zbliżone do uzyskanych przez PBS, zgodnie z którymi niemal 1/3 respondentów odwiedza las kilka razy w ciągu roku.

Odnośnie do form aktywności, którym sprzyja pobyt w środowisku leśnym, w obydwu kompleksach leśnych najczęściej wskazywano na możliwość spacerowania, zbierania grzybów, biegania, jazdy na rowerze. Zestawiając uzyskane wyniki badań ankietowych z ogólnopolskimi, opracowanymi przez Ośrodek Badania Opinii Publicznej (OBOP), można stwierdzić, że są one zbliżone, ponieważ najważniejszymi czynnikami motywującymi społeczeństwo do wizyty w lesie były chęć spacerowania oraz pozyskiwania grzybów¹¹⁷. Respondenci wskazywali również na inne formy aktywnego wypoczynku w środowisku leśnym, wśród nich pojawiły się sporty ekstremalne (motorowe), paintball, chęć skorzystania z parków linowych czy też torów dla czterokołowców. Presja społeczeństwa na udostępnianie lasów do uprawiania sportów ekstremalnych będzie prawdopodobnie coraz większa, pojawiają się również liczne formy turystyki kwalifikowanej nowej generacji. W związku z powyższym warto rozważyć możliwości odpłatnego udostępniania wybranych kompleksów leśnych miłośnikom sportów ekstremalnych. Być może dzięki udostępnieniu przestrzeni leśnej dla kontrowersyjnych form rekreacji ograniczony zostanie rozmiar szkodnictwa leśnego. Kompleksy leśne powinny być przygotowane na przyjęcie nowych form turystyki, w szczególności turystyki biznesowej, która z jednej strony daje możliwości wykorzystania potencjału lasów, z drugiej – może być dużym obciążeniem dla lasów i stać w sprzeczności z pozostałymi funkcjami¹¹⁸.

Podjmując decyzję o sposobie oraz formie zagospodarowania danego obszaru leśnego, zarządzający lasami dokonują wyboru między realizacją produkcji surowca

¹¹⁵ S. Zajac, P. Gołos, *Formy udostępniania lasów*, [w:] „Biblioteczka Leśniczego” 150, Wydawnictwo Świat, Warszawa 2001, s. 10-11.

¹¹⁶ Pracownia Badań Społecznych dla PGL „Lasy Państwowe”, Raport z badania, Sopot 2004, www.lasy.gov.pl/groups/cilp/swl/lasy

¹¹⁷ P. Gołos, E. Janeczko, *Las i jego funkcje w opinii Polaków, Badania opinii publicznej OBOP*, [w:] *Modelowe zagospodarowanie lasu dla rekreacji i wypoczynku w wybranych LKP – badania opinii publicznej. Dokumentacja naukowa*, Wyd. IBL, Warszawa 2001, s. 16-25.

¹¹⁸ Ł. Nawrot, M. Szymański, *Znaczenie funkcji turystycznej w gospodarce Lasów Państwowych na przykładzie Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Rychtałskie*, [w:] D. Anderwald, E. Janeczko, K. Janeczko, L. Chojnacka-Ożga, W. Ożga, A. Rutkiewicz, J. Skłodowski (red.), *Turystyka w lasach i na obszarach przyrodniczo cennych*, Stud. i Mat. CEPL, nr 4 (23), Rogów 2009, s. 72-78.

drzewnego a niematerialnymi świadczeniami lasu¹¹⁹. Aktualnie zapotrzebowanie na pozaprodukcyjne funkcje lasu wzrasta, przede wszystkim rosną potrzeby związane z możliwością wypoczynku i rekreacji. Również wraz ze wzrostem świadomości ochrony zasobów naturalnych obserwuje się wzrastającą presję na ochronę przyrody w lasach. Z przeprowadzonych badań wynika, że dla odwiedzających Leśny Kompleks Promocyjny Lasy Beskidu Sądeckiego oraz LKP Sudety Zachodnie najistotniejsze są ekologiczne świadczenia lasu, z drugiej strony aż 89% badanych osób na Sądecczyźnie i 62% ankietowanych w Sudetach uważa drewno za surowiec ważny i przydatny w funkcjonowaniu gospodarstwa domowego.

Bibliografia

1. Bazarnik J., Grabiński T., Kąciak E., Mynarski S., Sagan A., *Badania marketingowe. Metody i oprogramowanie komputerowe*, Wyd. Fogra, Kraków 1992.
2. Gołos P., Janeczko E., *Las i jego funkcje w opinii Polaków. Badania opinii publicznej OBOP*, [w:] *Modelowe zagospodarowanie lasu dla rekreacji i wypoczynku w wybranych LKP – badania opinii publicznej. Dokumentacja naukowa*, Wyd. IBL, Warszawa 2001.
3. Janeczko K., *Problemy finansowania rekreacyjnej funkcji lasu*, [w:] K. Pieńkoś (red.), *Problemy zrównoważonego rozwoju turystyki, rekreacji i sportu w lasach*, AWF, Warszawa 2004.
4. Mandziuk A., Janeczko K., *Turystyczne i rekreacyjne funkcje lasu w aspekcie marketingowym*, [w:] D. Anderwald, E. Janeczko, K. Janeczko, L. Chojnacka-Oźga, W. Oźga, A. Rutkiewicz, J. Skłodowski (red.), *Turystyka w lasach i na obszarach przyrodniczo cennych*, Stud. i Mat. CEPL, nr 4 (23), Rogów 2009.
5. Marszałek T., *Klasyfikacja lasów państwowego gospodarstwa leśnego według rodzajów funkcji wiodących*, „Sylwan” 1993, nr 3.
6. Nawrot Ł., Szymański M., *Znaczenie funkcji turystycznej w gospodarce Lasów Państwowych na przykładzie Leśnego Kompleksu Promocyjnego Lasy Rychtałskie*, [w:] D. Anderwald, E. Janeczko, K. Janeczko, L. Chojnacka-Oźga, W. Oźga, A. Rutkiewicz, J. Skłodowski (red.), *Turystyka w lasach i na obszarach przyrodniczo cennych* Stud. i Mat. CEPL, nr 4 (23), Rogów 2009.
7. Polityka Leśna Państwa, MOŚZNiL, Warszawa 1997.
8. Pracownia Badań Społecznych dla PGL „Lasy Państwowe”, Raport z badania, Sopot 2004, www.lasy.gov.pl/groups/cilp/swl/lasy
9. Zajac S., Gołos P., *Formy udostępniania lasów*, [w:] „Biblioteczka Leśniczego” 150, Wydawnictwo Świat, Warszawa 2001.

ROLE OF FORESTS IN THE LIGHT OF CONSUMER PREFERENCES

Summary: Public preferences concerning the forest and forest resources utilizing are various. The main goal of the study was to recognize the public preferences (especially an example on visitors to the Forest Promotion Area Lasy Beskidu Sądeckiego and Forest Promotion Area Sudety Zachodnie) to a range of the forest utilizing. Present analysis is trying to identify the importance of the factors which motivate society to visit the forests, and public expectation according to visual-esthetics and characteristics of the forest areas. The research found, that society argues that the main function of the forest areas is an ecological one, and protective function: it produces oxygen and helps to keep water and moisture within the ground of the forest. Another function of the forest is that it holds the earth together with its roots,

¹¹⁹ K. Janeczko, *Problemy finansowania rekreacyjnej funkcji lasu*, [w:] K. Pieńkoś (red.), *Problemy zrównoważonego rozwoju turystyki, rekreacji i sportu w lasach*, AWF, Warszawa 2004, s. 108 - 114.

and provides a habitat for plant and animal life. Less important view of the people selected was the social function of the forest with it being a place to be visited by the general public, and the least important function was its productivity function.

Key words: forest management, forest functions (services), public expectation of the forest, preference, Forest Promotion Area